

Джерела та література

1. Страдлінг Р. Викладання історії Європи ХХ ст. Страсбург: Видавництво Ради Європи, 2001. 264 с. URL: <https://rm.coe.int/168049423c> (дата звернення: 16.02.2026).
2. Recommendation 1111 (1989) on the European dimension of education (Adopted on 22 September 1989). *Parliamentary Assembly of the Council of Europe*. URL: <https://pace.coe.int/pdf/8711d6a5351e15d067780c7d77f406dff8e1ee3903e4799974357ce85cf8136e/rec.%201111.pdf> (дата звернення: 16.02.2026).
3. Recommendation № R (83) 4 of the Committee of Ministers to member states concerning the promotion of an awareness of Europe in secondary schools (Adopted by the Committee of Ministers on 18 April 1983 at the 358th meeting of the Ministers' Deputies). *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/09000016804d0e97> (дата звернення: 16.02.2026).
4. Recommendation № R (85) 7 of the Committee of Ministers to member states on teaching and learning about human rights in schools (Adopted by the Committee of Ministers on 14 May 1985 at the 385th meeting of the Ministers' Deputies). *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/16804c2d48> (дата звернення: 16.02.2026).
5. Resolution (85) 6 on European cultural identity (Adopted by the Committee of Ministers on 25 April 1985 at its 76th Session). *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805365a3> (дата звернення: 16.02.2026).
6. Resolution of the Council and the Ministers of Education meeting within the Council on the European dimension in education of 24 May 1988 (88/C 177/02). *European Union*. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e996e8e5-ed3e-482d-9a3c-7b7eb7a19b1e> (дата звернення: 16.02.2026).
7. Steiner-Khamsi G. *Traveling Reforms from a Comparative, Transnational, and Global Perspective. Time in Education Policy Transfer: The Seven Temporalities of Global School Reform*. Cham: Palgrave Macmillan, 2025. Ch. 1. P. 1–28. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-031-82524-8.pdf> (дата звернення: 16.02.2026).

Хмелик Владислава

Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ Донбаський державний педагогічний університет

ВИЩА ОСВІТА НА ДОНЕЧЧИНІ В СЕРЕДИНІ 1990-Х РР.: АСПЕКТ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ

Ключові слова: вища освіта, Донеччина, міжнародна співпраця.

Key words: higher education, Donetsk region, international cooperation.

Дослідження історії вищої освіти Донеччини є важливою темою, яка потребує осмислення в контексті минулого та сьогодення. Серед аспектів діяльності

ВНЗ є міжнародна співпраця, яка об'єктивно сприяє підвищенню якості вищої освіти, її інтеграції в глобальний науковий простір, для студентів і викладачів – обміну досвідом та підвищенню конкурентоспроможності. Вивчення цієї теми на матеріалі 1990-х рр. дає змогу побачити розвиток та інтенсифікацію плідних міжнародних зв'язків з іншими країнами після здобуття незалежності України. Джерельну базу роботи становлять матеріали періодичної преси [2–6].

Потрібно зазначити, що обрана тема досліджувалася у межах ширшої тематики І. Кравчук [7], О. Стяжкіною [8], але загалом залишається недостатньо дослідженою. Розбудова незалежної держави супроводжувалася кризовими явищами, які стосувалися багатьох галузей, зокрема освітньої, що впливало на діяльність ВНЗ на Донеччині. Кризові явища в освіті краю було висвітлено у іншій роботі авторки [9].

Вивчені матеріали преси вказують на те, що інтенсифікація міжнародної співпраці вищих навчальних закладів Донеччини пов'язана із періодом після 1993 р. Так, наприклад, матеріали газети «Акцент» з 1991 по 1993 р. майже не містять згадок про міжнародні зв'язки вишів Донеччини з закордонними. Це могло бути наслідком кризи та ментальними установками, які закладалися тоталітарною політикою та ідеологією в попередній період, відповідно до якої люди – це «гвинтики» системи, які не можуть розв'язувати серйозні проблеми без вказівки партії, тим паче щодо самостійного встановлення зв'язків із закордонною спільнотою. Станом на 1994–1995 рр. міжнародне співробітництво стало поширеним і заявленим у пресі явищем серед донецьких «вишів».

Однією з перших згадок є стаття «У Греції все є. Крім такого гуманітарного інституту» [2], в якій йдеться про Маріупольський гуманітарний інститут Донецького державного університету (сучасний Маріупольський державний університет, базування м. Київ), який проводив пресконференцію, присвячену розвитку міжнародних зв'язків інституту та відкриттю нових спеціальностей. У ній йшлося про те, що специфікою інституту було вивчення новогрецької мови як другої спеціальності [2, с. 1].

Пізніше інститут підписав договори з трьома Грецькими навчальними закладами – Афінським, Ялинським та Солонським університетами. У договорі передбачався взаємообмін досвідом за участі викладачів, аспірантів, студентів. Також зазначалось, що для майбутнього співробітництва потрібне підписання міжнародної угоди між Україною та Грецією, що передбачало б конвертування дипломів та встановлення Грецького консульства в Маріуполі [1].

Результатом роботи стало зацікавлення грецькою стороною проблемами греків Приазов'я, розроблявся проєкт угоди про співпрацю України з Грецією в галузях освіти, культури та інших гуманітарних дисциплін. Було підписано угоду з університетом з міста Петри, де було узгоджено питання приїзду грецьких викладачів, які мали читати лекції студентам, також було створено культурний грецький центр Приазов'я на базі інституту. Від грецької сторони інститут отримав підручники, а також можливість для сорока студентів побувати під час літніх канікул на практиці у Греції. Також була надана фінансова допомога для будівництва корпусів та гуртожитків [3, с. 2].

У Донецькому державному університеті (ДонДУ, сучасний Донецький національний університет імені Василя Стуса, перебазований до м. Вінниця) було відкрито молодіжний центр правових досліджень економіко-правового факультету. Відповідно до матеріалів у пресі, засновники центру почали шукати зв'язки з подібними структурами та надіслали свої пропозиції про співпрацю до Норвезької Академії наук, на історичний та юридичний факультети у державний університет Нижнього Новгороду, і отримали відповіді про співпрацю. Також запрацював проєкт, ініційований Гарвардським та Йельським університетами, з ініціативи яких в Україну приїхало 55 викладачів гуманітарних та соціально-економічних наук. Проєкт надав також допомогу у вигляді невеликої бібліотеки. Серед учасників проєкту, що приїхали працювати в ДонДУ, був Лукас Міцеліус. Також в університеті діяв Молодіжний центр, що брав участь у міжнародних конференціях та інших наукових подіях. А саме учасники центру взяли участь у конференції «Роль Східної Європи у Світовій інтеграції» у Словаччині, у семінарах із прав людини, проблем нацизму. У матеріалі газети зазначалося, що під час англійської конференції студенти Донецького держуніверситету показали високий рівень володіння англійською мовою в ході обговорення фільмів та спілкування [4, с. 2].

Також однією зі знакових подій у ДонДУ було проведення семінару з вивчення єврейської культури. Підставою до цього була плідна праця лабораторії філологічного факультету та вмотивованість його викладацького складу. На заняттях в лабораторії студенти вивчали мову, культуру, музичне мистецтво. Після завершення курсів до основного диплома студенти отримували додаток – посвідчення про спеціалізацію з єврейської культури. Також планувався семінар за участі представників Російської академії наук, московського центру наукових працівників та викладачів юдаїки в вишах «СЕФЕР» та «Джойнт», представника Міжнародного Центру з викладання єврейської культури в університетах, доктора з Єрусалима Леоніда Мациха [5, с. 3].

Міжнародні зв'язки також розвивав Донецький державний технічний університет (ДонДТУ, сучасний Донецький національний технічний університет, двічі переміщений, нині м. Дрогобич), який раніше мав традиційні зв'язки з Німеччиною, Польщею, Чехією. Новим партнером університету стали Північно-Східний політехнічний інститут з Китаю, Західно-Вірджинський університет США, Канадський університет м. Нью-Брансвік, Портсмутський університет у Англії та інші. Також ДонДТУ заключив договір з університетом у м. Мельбурні (Австрія) за підтримки ЮНЕСКО щодо створення міжнародного англійського факультету. Ще одним напрямом співпраці стала домовленість з Магдебурзьким технічним університетом та фірмою «Сімекс», де студенти мали можливість виїзної практики за кордоном, а найкращі студенти мали право на продовження навчання у Німеччині. Також разом з інститутом економіки та менеджменту м. Утрехта у Голландії було відкрито відділення для підготовки спеціалістів з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, які після завершення навчання отримали дипломи українського та голландського зразка. У контексті виїзної практики також були встановлені зв'язки з Міжнародним центром мовної підготовки, завдяки чому група бажаючих студентів влітку відправилися в Англію на навчання. У межах угоди з Оксфордським пресцентром університет отримав англійську літературу [6, с. 8].

Отже, пошук зв'язків із закордонними установами сприяв у середині 1990-х рр. плідній співпраці низки університетів та інститутів Донеччини та покращенню у наданні освітніх послуг для студентів, що згодом привело до інтеграції світового досвіду, надавало можливості бути активними учасниками освітнього процесу тощо. Головним напрямом міжнародної діяльності був європейський.

Джерела та література

1. Виктор Г. Будет ли в Мариуполе консульство Греции? *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 153. С. 2.
2. Городовенко В. В Греции все есть. Кроме такого Гуманитарного института. *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 51. С. 1.
3. Городовенко В. Обещают нам помочь древние Афины. *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 184. С. 2.
4. Зельдина Э. «Дерево Европы» дает интеллектуальные всходы в Донецке. *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 179. С. 2.
5. Зельдина Э. Семинар в Донецке – как зеркало национальной приязни. *Ежедневная газета Акцент*. 1995. № 70. С. 3.
6. Коваленко Е. Вуз, где готовят инженеров высшей пробы. *Ежедневная газета Акцент*. 1995. № 90. С. 8.
7. Кравчук І. М. Розвиток вищої освіти в Донбасі у ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Донецьк, 2008. 18 с.
8. Стяжкіна О. В. Культурні процеси в Донбасі в 1960-ті – на початку 90-х рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Донецьк, 1996. 18 с.
9. Хмелик В. Освітні процеси на Донеччині у першій половині 1990-х рр.. *Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов: зб. наук. праць*. Дніпро: Вид-во ГІМ ДВНЗ ДДПУ, 2025. Вип. 14. С. 174–176. URL: https://edu.forlan.org.ua/doc/nauk/%D0%92%D0%86%D0%A1%D0%9D%D0%98%D0%9A_14_2025_.pdf

Салагуб Людмила

Мариупольський державний університет (м. Київ)

ІСТОРІЯ ТА ЛІТЕРАТУРА: ПОЄДНАННЯ ДИСКУРСІВ ПРОТИ ДОГМАТИЧНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: історико-літературний лейтмотив, Роберт Ділс, Колін Мак-Каллоу, «Ті, що співають у терні», трафарети, Classroomscreen.

Key words: the historical and literary leitmotif, Robert Dilts, Colleen McCullough, The Thorn Birds, stencils, Classroomscreen.

Час – складний: для всіх і кожного... У всьому... У кожній сфері життя-буття...

І мимоволі – вагаються хвилини.

І мимоволі – живеш, немов у вирі.